

מדינת ישראל
משרד החינוך
אגף בכיר כוח-אדם בהוראה

לשכת סמנכ"לית ומנהלת
אגף בכיר כח-אדם בהוראה

ירושלים, כ"ד באייר תשע"ט
29 במאי 2019

סימוכין : 2000-1028-2019-0119256

אל: הבעלויות על מוסדות חינוך בחטיבה העליונה

חוזר לבעלויות תשע"ט/5

הנדון: רענון הנחיות בנושא מינוי מנהלים בחטיבה העליונה

מבוא:

משרד החינוך הינו הגוף המופקד על חינוך ילדי ישראל, והאחראי על מערכת החינוך במדינת ישראל.

משרד החינוך הוא מעסיקם של עובדי ההוראה ובכללם המנהלים בבתי הספר הרשמיים וכן משמש כרגולטור על כלל מוסדות החינוך המפוקחים על ידו, ובמסגרת זו הוא בעל הסמכות לקבוע תנאים בהם חייבות בעלויות על מוסדות חינוך לעמוד כדי לקבל רישיון להפעלת בית ספר וכן בעל הסמכות לאכוף קיומם של תנאים אלה.

בעלות על מוסד חינוך שקבלה רישיון להפעלת מוסד חינוך ממשרד החינוך היא מעסיקתם של עובדי ההוראה ובכלל זה של מנהל המוסד חינוך. משרד החינוך נדרש לוודא כחלק מתנאי הרישיון שנותן לבעלות על מוסד חינוך, כי במוסדות החינוך מועסקים עובדי ההוראה המקצועיים והמתאימים בתפקידים השונים בבתי הספר ובמיוחד אלה אשר מכהנים כמנהלים. משרד החינוך אמון על כך שמנהלי בתי הספר (ועובדי ההוראה בכלל) יהיו כשירים וראויים לתפקידם. בכך אף פועל משרד החינוך כדי להגן על שמה הטוב של מערכת החינוך ולשמור על אמון הציבור בה.

מקור נורמטיבי לעניין מעמדו של משרד החינוך בקביעת תנאי הסף של מנהלים –

משרד החינוך, כאמור, משמש כמעסיק של עובדי ההוראה במוסדות הרשמיים וכרגולטור על כלל מערכת החינוך במדינה, על כלל מוסדות החינוך המפוקחים על ידו.

סמכותו של משרד החינוך בכל הנוגע למוסדות חינוך מוכרים שאינם רשמיים נובעת מהוראות חוק פיקוח על בתי ספר, התשכ"ט-1969 (להלן: חוק הפיקוח), המפרט את התנאים למתן רישיון על ידי משרד החינוך לבתי הספר שבפיקוחו (כל בתי הספר המוכרים שאינם רשמיים). אחד מתנאי הרישיון, המפורטים בסעיף 9 לחוק

מדינת ישראל

משרד החינוך

אגף בכיר כוח-אדם בהוראה

הפיקוח הוא עמידתו של משרד החינוך על כושרם וכשירותם של סגל החינוך בבית הספר, במשמע גם מנהל בית הספר.

יתירה מזו, תקנות חינוך ממלכתי (מוסדות מוכרים), התשי"ג-1953, מפרטות את תנאי ההכרה של שר החינוך במוסדות חינוך, שאינם בבעלות משרד החינוך. אחד מתנאי ההכרה המפורטים בסעיף 3 לתקנות מחייב כי השכלתם של המנהל וסגל המורים יהיה כשל סגל ההוראה במוסדות חינוך רשמיים.

סמכותו של המנהל הכללי של משרד החינוך ליתן הנחיות לבתי ספר שבפיקוחו של משרד החינוך, הוא מכוח חוק הפיקוח (סעיף 28) באמצעות חוזרי מנכ"ל המופנים לכלל מוסדות החינוך ובכלל זה לבתי הספר המופעלים על ידי בעלויות על מוסדות חינוך.

חוזר מנכ"ל למינוי מנהלים וסגני מנהלים במוסדות חינוך רשמיים מתעדכן מזמן לזמן. במסגרת חוזר זה מחיל משרד החינוך גם על המועמדים לניהול בבתי הספר העל יסודיים (שרובם המכריע מופעלים ומנוהלים ע"י בעלויות) עמידה באותם תנאי הסף הנדרשים ממועמדים לניהול חטיבות ביניים במשרד החינוך (שהם מוסדות רשמיים).

אף במסגרת המבוא לחוזר המנכ"ל מובהר כי תנאי הסף המתחייבים ממועמדים לניהול בית ספר רשמי חלים גם על מועמדים לניהול בית ספר על יסודי מוכר שאינו רשמי וכך נאמר: "הסעיף חל על בתי ספר רשמיים. עם זאת, ההוראות בסעיף זה, המפרטות את תנאי הסף הנדרשים ממועמדים לתפקידי ניהול בית ספר או מוסד חינוכי אחר חלות גם על מועמדים לתפקידי ניהול בבתי ספר על יסודיים ולתפקידי סגן מנהל, ובכללם בתי ספר מוכרים שאינם רשמיים."

יש לציין, כי כל בעלות, המבקשת לקבל רישיון, מתחייבת במסגרת הבקשה לקבלת רישיון לבית ספר בחינוך מוכר שאינו רשמי בסעיף דרישות פדגוגיות "לעמוד בכל ההנחיות הפדגוגיות של משרד החינוך ולהפעיל ולקיים את המוסד לפי הכללים והנהלים שנקבעים ע"י משרד החינוך ובכלל זה לעניין העסקת עובדי הוראה שיעמדו בדרישות החוק, התקנות וחוזרי המנכ"ל. לרבות כמפורט בחוק פיקוח על בתי ספר, התשכ"ט-1969, בתקנות חינוך ממלכתי (מוסדות מוכרים), תשי"ד-1953 ובחוזרי המנהל הכללי של משרד החינוך."

אשר על כן, חייבת כל בעלות על מוסד חינוך מכוח הרישיון, שקבלה ממשרד החינוך, לנהל ולהפעיל את מוסד החינוך, למנות עובדי הוראה ובמיוחד מנהל לבית הספר בהתאם לתנאי הכשירות שנקבעו ע"י משרד החינוך, ובתאום מלא עם משרד החינוך.

מובהר בזה אין למנות מנהל על בית הספר, שלא על דעת משרד החינוך ובוודאי שלא בניגוד לעמדתו.

אוכלוסיית היעד

מדינת ישראל
משרד החינוך
אגף בכיר כוח-אדם בהוראה

חוזר זה מופנה לכלל הבעלויות על בתי ספר על יסודיים- חטיבות עליונות (י- יב' או ט'- יב'), המפוקחים ומתוקצבים ע"י משרד החינוך ואשר קבלו רישיון להפעלת בית הספר שבבעלותם ממשרד החינוך לפי חוק פיקוח על בתי ספר, התשכ"ט-1969.

תנאי הסף למנהל בית ספר על יסודי

תנאי הסף למינוי מנהל בבית ספר על יסודי (מנהל שש שנתי או ארבע שנתי- ט' עד יב' או שלוש שנתי – י' עד יב' כאשר החטיבה העליונה עצמאית) נקבעים בחוזר מנכ"ל המתעדכן מזמן לזמן.

חוזר המנכ"ל האחרון (תשע"ט/ מרץ 2019 הוראת קבע מס' 0203) קובע את התנאים הבאים :

א. למשרת ניהול בבית ספר על יסודי

1. **ניסיון בהוראה** – ניסיון בהוראה בפועל של 5 שנים לפחות בבתי ספר יסודיים ו/או על יסודיים (בכיתות א'-י"ב ועד בכלל) בארץ, בהיקף המזכה בוותק בהוראה. לעניין זה לא יוכר ותק בהוראה שלא במסגרות שצוינו ברישא של סעיף זה, כגון עבודה כמרצה/כמתרגל באוניברסיטה או במכללה, עבודה כרכז פר"ח וכיו"ב.

הערה

למשרת ניהול בבית ספר על יסודי יוכל להגיש מועמדות גם מי שיש לו ניסיון בהוראה בפועל של 3 שנות לימודים מלאות לפחות, במקום 5 שנים כנדרש לעיל, ויש לו ניסיון ניהולי מוכח של 5 שנים לפחות במערכת החינוך או במערכת שבה ניהל צוות המונה לא פחות מ-30 עובדים, וכן שבמסגרת תפקידו כמנהל צבר ניסיון בהדרכה/בהנחיה/בהוראה של עובדים, ועבודתו הניהולית נעשתה בהיקף מלא. להוכחת הניסיון בעבודה ניהולית יש להציג אישור מהממונה על משאבי אנוש באותו מקום עבודה.

2. **השכלה אקדמית** – תואר שני אקדמי מוכר ממוסד להשכלה גבוהה מהארץ או ממוסד להשכלה גבוהה מחו"ל אשר קיבל אישור שקילות מהגוף להערכת תארים אקדמיים מחו"ל. בבית ספר דתי רצויה גם השכלה תורנית.

3. **ההשכלה הפדגוגית הנדרשת למשרת ניהול בבית ספר על-יסודי** : תעודת מורה מוסמך או מוסמך בכיר לעל-יסודי או תעודת הוראה לעל-יסודי ממוסד מוכר להכשרת עובדי הוראה או רישיון הוראה קבוע בחינוך העל-יסודי או רישיון לעיסוק בהוראה לעל-יסודי, או תעודת הוראה אוניברסיטאית ממוסד אקדמי בארץ לעל-יסודי.

4. **הכשרה לניהול בית ספר** – תעודת סיום (או אישור זכאות לתעודה) של התוכנית החדשה להכשרת מנהלים של מכון "אבני ראשה" והמוסדות האקדמיים.

מדינת ישראל

משרד החינוך

אגף בכיר כוח-אדם בהוראה

יצוין כי מי שטרם סיים את לימודיו בתוכנית להכשרת מנהלים (להלן "התוכנית"), אך החל ללמוד בתוכנית ביולי של שנת הלימודים הקודמת למועד שבו מתפרסמות משרות הניהול, ייחשב כמי שעומד בתנאי סף זה. לדוגמה, מי שהחל את לימודיו בחודש יולי 2017 (בשנה"ל התשע"ז) יוכל לגשת למשרות המתפרסמות במהלך התשע"ח ואשר תאוישנה בשנת הלימודים התשע"ט. עובד הוראה שנבחר לתפקיד מנהל בית ספר לפני שהשלים את מלוא חובותיו (זכאותו) במסגרת התוכנית יידרש לסיים את חובותיו במלואן עד לסיום התוכנית. אם לא יסיים את מלוא החובות עד למועד סיום התוכנית, תבוטל בחירתו. יודגש כי האמור לעיל תקף אך ורק למכרזי ניהול שהתאריך האחרון להגשת מועמדות אליהם הוא בטרם הסתיימה התוכנית. לפיכך הוראה זו לא תחול על מכרזי ניהול שיתפרסמו לאחר המועד של סיום התוכנית.

גם בעלי תואר שני במינהל החינוך או תואר שני בניהול ובארגון של מערכות חינוך יידרשו ללמוד בתוכנית החדשה להכשרת מנהלים של מכון "אבני ראשה" והמוסדות האקדמיים כתנאי סף למכרזי ניהול. **הוראה זו חלה על מי שהחל את לימודיו לתואר שני במינהל החינוך או בניהול וארגון מערכות חינוך החל משנת הלימודים התשע"ב ואילך.**

אלה החלופות לדרישה זו:

4.1 תעודת סיום של אחת מהתוכניות להכשרת מנהלים בארץ **לבוגרים** אשר סיימו את לימודיהם בתוכניות להכשרת מנהלים של משרד החינוך במוסדות האקדמיים שקדמו לתוכנית החדשה של מכון "אבני ראשה".

4.2 תעודת זכאות לתואר אקדמי שני ייעודי במנהיגות בית-ספרית לבוגרים אשר סיימו את לימודיהם בשנת התשס"ט (להלן "תוכנית הפילוט" באוניברסיטאות תל אביב ובר אילן ובמכללת אחוה)

4.3 **לבוגרים** אשר החלו את לימודיהם בשנת הלימודים התשע"א לכל המאוחר - תעודת זכאות לתואר אקדמי שני במינהל החינוך ממוסד מוכר להשכלה גבוהה בארץ או ממוסד להשכלה גבוהה בחו"ל אשר קיבל אישור שקילות מהגף להערכת תארים אקדמיים מחו"ל. השם "מינהל החינוך" מתייחס לכל התוכניות לתואר שני בתחום זה. לתוכניות אלה שמות שונים במוסדות האקדמיים השונים. להלן שמות המגמות/התוכניות לתואר שני במוסדות השונים להשכלה גבוהה (להלן "המגמות/התוכניות במוסדות להשכלה גבוהה"):

-באוניברסיטת בן-גוריון: מינהל, חברה ומדיניות החינוך

-באוניברסיטת בר-אילן: מינהל החינוך

-באוניברסיטת חיפה: ניהול מערכות חינוך

-באוניברסיטה העברית בירושלים: מדיניות ומינהל בחינוך

-באוניברסיטת תל-אביב: מינהל ומדיניות בחינוך

-באוניברסיטה הפתוחה: מינהל, מדיניות, מנהיגות בחינוך

-במכללת אורות ישראל, מכללה אקדמית לחינוך: ניהול מערכות חינוך

-במכללה האקדמית לחינוך אורנים: ניהול וארגון מערכות חינוך

מדינת ישראל

משרד החינוך

אגף בכיר כוח-אדם בהוראה

-באחווה, המכללה האקדמית לחינוך : מינהל מערכות חינוך
-במכללה האקדמית בית-ברל : ניהול וארגון מערכות חינוך
-במכללה האקדמית גורדון בחיפה : ניהול וארגון מערכות חינוך
-במכללת ליפשיץ, המכללה האקדמית הדתית לחינוך : ניהול וארגון מערכות חינוך
-בסמינר הקיבוצים : ניהול וארגון מערכות חינוך
-במכללת אוהלו בקצרין : ארגון וניהול מערכות חינוך
-במכללה ירושלים : ארגון וניהול מערכות חינוך
-במרכז ללימודים אקדמיים : ניהול וארגון מערכות חינוך
-במכללת סכנין : ארגון וניהול מערכות חינוך
-במכללת חמדת דרום : ניהול וארגון מערכות חינוך.

הערה

עובדי ההוראה שלהלן פטורים מהצגת תעודת סיום של אחת מהתוכניות להכשרת מנהלים לבתי ספר המפורטות לעיל בהצגת מועמדות למשרות ניהול פנויות בכל מוסדות החינוך :

(1) מי שבעת הצגת המועמדות מכהן בפועל כמנהל בית ספר בארץ (יסודי, חט"ב, על-יסודי עד כיתה י"ב ועד בכלל) ברציפות במשך 3 שנים לפחות, ואושרו לו 3 שנות ותק בניהול, ואין חוות דעת שלילית על עבודתו כמנהל, והוא עומד ביתר תנאי הסף המצוינים בנספח זה.

(2) עובד הוראה שבעת הצגת המועמדות אינו מכהן כמנהל בית ספר בפועל, אך שימש בתפקיד של מנהל בית ספר בארץ (יסודי, חט"ב, על-יסודי עד כיתה י"ב ועד בכלל) לפחות 4 שנים במהלך 10 השנים האחרונות לפני הצגת המועמדות, ואושרו לו 4 שנות ותק בניהול, ואין חוות דעת שלילית על עבודתו כמנהל, והוא עומד ביתר תנאי הסף המצוינים בנספח זה.

הכישורים הרצויים

הכישורים שיפורטו להלן הם כישורים רצויים אשר יישקלו במסגרת גיבוש המלצתה של ועדת היועצים:

1. הכרת מאפייניו הייחודיים של בית הספר (כתוצאה מניסיון בהוראה בבית ספר זה או מהכרה בכל אופן אחר, ובכלל זה השתתפות בהשתלמויות בתחום מאפייניו של בית הספר).
2. יכולת הנהגה, הובלה והנחיה של תהליכי חינוך, הוראה ולמידה
3. יכולת לתכנן ולעצב תמונת עתיד של בית הספר, אשר תבוא לידי ביטוי בבניית תכנית עבודה יישומית בשיתוף עם צוות בית הספר
4. יכולת להנהיג צוות ויכולת עבודה בצוות תוך שיתוף פעולה
5. יכולת להתמקד ביחיד כפרט וליצור סביבה אנושית ואישית בטוחה ונעימה תוך מחויבות לשוויון חברתי ולקידום כל תלמיד ועובד הוראה שבאחריותו
6. ניסיון בהוראה לתלמידים בעלי צרכים ייחודיים
7. ידיעת החוק והוראות משרד החינוך בתחומי פעילותו של בית הספר

מדינת ישראל
משרד החינוך
אגף בכיר כוח-אדם בהוראה

8. יכולת לנהל קשרים חיוביים ופוריים בין בית הספר לקהילה וקשרים עם מוסדות ממשלתיים ועם רשויות ציבוריות
9. כושר הבעה בכתב ובעל-פה בעברית, ובבתי ספר ששפת ההוראה בהם איננה עברית גם כושר הבעה באותה שפה
10. כושר מינהלי: כושר בניהול משרד, חשבונות וכספים של מוסד חינוכי
11. יכולת לבנות תכנית פעילות פדגוגית וארגונית מתקצבת על בסיס נתונים
12. יכולת לבנות תכנית לימודים בית-ספרית על יסוד תכנית לימודים רשמית.

הליך הבחירה (הכנת תיק מועמד):

הליך הבחירה החל על רשויות מקומיות קבוע בתקנות שנקבעו ע"י משרד הפנים המחייבים קיומו של הליך מכרז. כך לדוגמא, על מועצות מקומיות ואזוריות חלות ההוראות הקבועות בצו מועצות מקומיות (קבלת עובדים לעבודה), תשל"ז-1977 ועל עיריות חלות תקנות העיריות (מכרזים לקבלת עובדים), תש"ס-1979, הקבועות קיומו של מכרז וכינוסה של ועדת בוחנים, אשר מראינת ומחליטה על המועמד המתאים ביותר.

כמו כן, כלל הבעלויות על מוסדות חינוך שש שנתיים מחויבות להליך מכרז לשם בחירת מנהל שש שנתי או מנהל חטיבה עליונה עצמאית מכח חוזר מנכ"ל המשותף למשרדי הפנים והחינוך הקובע בסעיף 2.15.7 כי "התחייבות של הזוכה במכרז למנות את מנהל המוסד בהתאם לכללי הכשירות (תנאי הסף המחייבים מועמד לניהול בית ספר על יסודי), כמתחייב בהוראות משרד החינוך וכפי שהם מתעדכנים מזמן לזמן ע"י משרד החינוך, וכן בהתאם להוראת כל דין.

הליך הבחירה של מנהל המוסד יהיה בהליך מכרזי. הרכב וועדת הבחינה (ועדת המכרזים) ייקבע בתיאום עם מנהל המחוז הרלבנטי במשרד החינוך. ההרכב יכלול שני נציגים מטעם משרד החינוך, שימונו ע"י מנהל/ת המחוז הרלבנטי במשרד החינוך. מובהר בזאת, כי לא ימונה מנהל שלא נמצא ראוי ומתאים לתפקיד ע"י משרד החינוך."

חובה על כל בעלות לבדוק היטב את עמידתו של כל מועמד, שהגיש את מועמדותו להליך הבחירה לתפקיד, בתנאי הסף, כפי שקבעם משרד החינוך. האחריות לנושא זה מוטלת על הבעלות המקיימת את ההליך.

יתירה מזו, על הבעלות להכין תיק מועמד לכל מועמד, אשר עמד בתנאי הסף כאמור. בתיק זה יפורטו קורות החיים של המועמד בצירוף מלוא המסמכים, המעידים על עמידתו בתנאי הסף. בטרם יערך ראיון עם מועמד, ייבדק תיק המועמד שהוכן לוועדה בפורום כלל הנציגים בוועדה על מנת לוודא כי אכן המועמד, העומד להופיע בפני הוועדה עומד בכל תנאי הסף, כפי שפורטו בחוזר המנכ"ל של משרד החינוך.

מדינת ישראל
משרד החינוך
אגף בכיר כוח-אדם בהוראה

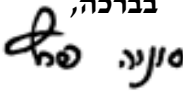
יודגש אף, כי ככלל עובד הוראה גם על המנהל חלה החובה להחזיק באישור העסקה, שכן בהתאם לקבוע בסעיף 16(א) לחוק פיקוח על בתי ספר, תשכ"ט-1969 (להלן: חוק הפיקוח): "לא יעסיק אדם עובד חינוך אלא אם יש בידי העובד אישור בכתב מאת המנהל הכללי כי אין לו התנגדות להעסקתו כעובד הוראה." (להלן: אישור ההעסקה).

תפקידו ומעמדו של נציג משרד החינוך בוועדת המכרזים למינוי מנהל במוסד חינוך על יסודי המפוקח ע"י משרד החינוך

הואיל ואחד מתנאי הרישיון לבעלות על מוסד חינוך, כמפורט בחוק פיקוח על בתי ספר, הוא בדיקתו של משרד החינוך את כושרם וכשירותם של אנשי סגל החינוך ובכלל זה מנהל בית הספר, הרי שנציגים של משרד החינוך בוועדה לבחירת המנהל לבית הספר ישתתפו בראיון המועמדים השונים, לאחר שהבעלות בחנה כנדרש ממנה, כי עמדו בתנאי הסף.

לאחר שנקבע כי המועמד אכן עומד בתנאי הסף, תפקידם של נציגי משרד החינוך לבחון את מידת התאמתו של כל מועמד לתפקיד.

בחירה במועמד המתאים ביותר תעשה ע"י נציגי הגופים השונים בוועדה, ע"פ כללי הבחירה החלים באותה בעלות. עם זאת, אין לבחור במועמד, אשר נציגי משרד החינוך מצאו כי אינו מתאים לתפקיד, בהיותם אנשי מקצוע האמונים על בחינת כושרו של המועמד לתפקיד.

בברכה,

סוניה פרץ
סמנכ"לית ומנהלת
אגף בכיר כוח אדם בהוראה

העתקים:

מר שמואל אבואב, המנהל הכללי

גב' גילה נגר, המשנה למנהלת הכללית

מר יוסי שטראוס, חשב המשרד

ד"ר שוש נחום, סמנכ"לית בכירה ומנהלת המינהל הפדגוגי

מר משה שגיא, סמנכ"ל בכיר למינהל כלכלה ותקציבים

עו"ד אילת מלקמן, היועצת המשפטית

ד"ר אברהם ליפשיץ, מנהל מינהל החינוך הדתי

מדינת ישראל
משרד החינוך
אגף בכיר כוח-אדם בהוראה

מר גור רוזנבלט, מנהל מינהל רישוי, בקרה ואכיפה
עו"ד איריס שלו-טל, הלשכה המשפטית
מנהלות ומנהלי המחוזות
גב' דסי בארי, מנהלת האגף לחינוך על-יסודי
מר מנחם מזרחי, מנהל אגף א', ארגון מוסדות חינוך, המינהל הפדגוגי
גב' רחל טייטלבוים, מנהלת תחום תנאי שירות עובדי הוראה
גב' שרית לוי ארבל, מנהלת תחום מינוי מנהלים ורווחה לעובדי הוראה
גב' חגית מגן, ממונה על יחסי עבודה ושכר, מרכז השלטון המקומי
מר אבי קמינסקי, יו"ר איגוד מנהלי אגפי החינוך ברשויות המקומיות
עו"ד שני בן חמו, ממונה על תנאי שירות, מרכז השלטון המקומי
מנהלי תחומי כח-אדם בהוראה במחוזות